

vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

XXVII

Cena lista

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 26. novembra (Nov. 26), 1934.

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 231

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1108, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

Wirtova fašistična "komična opereta" je komična le za fašiste

Ko je neki obskurni dr. Wirt predložil pomlad odkril "rdečo" v oficijelnem Washingtonu, je burbonski tisk v Ameriki nagajal strahovit krik. Rooseveltu naklonjeni listi so se preleteli, toda burboncem je švignil iz oči in ust, češ, smejejo se, ker drugače ne morete preči odkritja.

Wirtova otročja storijsa, da je predletel Washington poln moških emisarjev, ki imajo Rooseveltu v garu le toliko čamajanja in ga trpe le toliko čamajanja, da pripravi trdna tla ameriškega komunizmu, je bila za burboncem smrtno resna in cele teden so se drli, kakor da se podi na svet.

Rooseveltovc, ki so se takrat menjali, bi zdaj lahko vrnilo burboncem silo za ognjilo.

Zadnji teden je znani stari general Butler razodel pred kongresnim odsekom, ki preiskuje ameriško krajevsko in komunistično gibanja, da mu je agent banljiv iz Wall streeta ponudil milijone dolarjev takoj, če bi vodstvo organiziranja fašistične armade pol milijona mož, katera ima enkrat v zgodnje leto izvršiti pohod na Washington, strmoglavit Roosevelta in ustanoviti fašistično diktaturo v Združenih državah.

Rooseveltovc alias "newdealovci" bi zdaj burboncem lahko vrnilo — če bi znali in hoteli. Burbonski tisk je namreč zdaj, ko Butlerjev razkritje fašistične zarote v Wall streetu, zaenkrat do picice isto stališče kakor Rooseveltski tisk ob Wirtovem razkritju "rdeče zarote". Krohot se in norce brije iz generala Butlerja, "stare klepetulje, ki so lačen publicitete", natančno kakor so newdealovci brili iz dr. Wirta zadnji pohod. Newdealovci pa — po burboncem pri smešnosti Butlerja in soglasajo z burbonci, da je to res "komična opereta".

Tako naivni newdealovci zagovarjajo najlepše momente v zgodovini burboncem, ki se lahko na drugi drugače smejejo!

Nas ne briga, kdo in kaj je general Butler. Lahko je klepetulja in lahko je njegov espozicija fašistični zaroti v Wall streetu — ali njegove domišljije, toda mu resenico je le povedal. Reči je, da so v Nemčiji tudi smatrali Hitlerja za burkeža in se razmišljali iz njega še dve leti prej, ko je prišla njegova dik-tatura. To je dejstvo. Hitler ni več šala za Nemčijo — in morda tudi wallstreetški Hitler ne bo več šala za Ameriko — dve leti od danes.

Cemu pa je Ameriška legija? Cemu se druge krajevsko organizacije: Srebrne srajce, Lige ameriških patriotov, Red leta 1776, Liga ameriške svobode, Krizarji ustave in sto drugih poleg najnovejše, Coughlinove Unije za socialno pravičnost? Ali so te organizacije same šale?

Burbonci lahko potlačijo Butlerjevo razkritje kot "komično opereto" in zagovorniki "new deala", naivni otročaji, se lahko z burbonci vred krohočejo — ali pa vemo, da so ameriški burbonci — kakor nemški, italijanski, avstrijski in španski burbonci — zmožni vsega! Mi vemo, da sta demokracija in uveljavljanje burboncem le maska, le maska, ki jim je dobro le toliko dolgo, dokler jim dobro služi, kakor hitro jim pa ne bo več služila, vržejo masko od sebe in pokazajo svoj pravi, barbarski obraz, ki po vsej stvari, da jim je le za ohrano privatnega profita!

Rdeči razume, zakaj gre, mu do smeha.

ALISE JE BUTLER SPREOBURNIL V PAVLA?

V zadnjih par letih je že drugi prevrnil skledo; prvi je razkrinkal priprave proti "vstaji" pod Hooverjevimi režimom

Chicago. — (FP) — Zadnje razkrinkanje ameriške plutokracije in njenega prizadevanja za organiziranje fašističnega puča dokazuje, da upokojeni mornariški general Smedley D. Butler ni več pripravljen služiti imperialistom kakor je bil nek-daj, ko je v interesu Wall streeta pod Wilsonovo administracijo okupiral Haiti.

Wallstreetški raketirji so se mu približali z načrtom za organiziranje fašistične armade ter mu ponudili kolikor denarja bi potreboval največ vsled tega, ker ga smatrajo za "notty boyja" ali nekakšnega poredneža, ki je sposoben marsikaj. Je slikovita osebnost s potrebno kvalifikacijo za organiziranje kakšnega "stoprocentnega" gibanja. Tudi nima respektov do "visokih" oseb v vladi, predvsem pa v vojnem departmentu, katere je v zadnjih letih že večkrat razdražil in razkrinkal.

Toda wallstreetarji so se zaenkrat zmotili. To zmoti bi si bili lahko prihranili, če bi bili bolj skrbno pregledali generalov rekord v zadnjih par letih. Če bi bili storili to, bi lahko dognali, da je bil prav slikoviti general Butler tista oseba, ki je pred nekako dvema letoma razkrinkal načrt vojnega departmента za potlačitev — "vstaje" brezposelnih.

Takrat je vojni departmet po svojem "črnem" načrtu, ki je napravljen za potlačitev večjih nemirov — "beli" načrt pa za potlačitev manjših — koncentriral velik del vojaštva na strateških točkah na vzhodu in jugu. Vzrok so bili pohodi brezposelnih v Washingtonu.

In general Butler je bil tisti, ki je razkrinkal ta načrt ter povedal burboncem v Washingtonu nekaj krepkih besed. O strahu Hooverjeve administracije pred revolto lačnih brezposlecev se je Butler izrazil:

"Seveda bodo delali nemire; sploh so slabi tisti možje, ki gledajo mirno stradanje svojih žena in otrok. In kadar pride do nemirov, sem jaz za proklamiranje obsednega stanja in odprtje vseh trgovin ter drugih življenjskih zalog za nasičenje lačnih. Kadar bodo ti imeli polne želodce, bo tudi nemirov konec."

20,000 brezposelnih v Chicagu v pohodu

Mogočne demonstracije po glavnih ulicah mesta

Chicago. — Zadnjo soboto je okrog 20,000 brezposelnih delavcev uprizorilo protestni pohod po glavnih ulicah downtowna do mestne hiše, kjer je deputacija obiskala županov urad, toda župan Kellyja ni bilo doma. Napadali se je pri footbalški igri v New Yorku! — Brezposelni delavci so protestirali proti znižanju relifa in za boljše ter uspešnejšo socialno zaščito. To svojo zahtevo so izrazili v celem gozdu napisov, ki so jih nosili poleg mnogih rdečih zastav. Bila je manifestacija "enotne fronte", kajti v pohodu so bili socialisti, komunisti in unije Ameriške delavske federacije. Protest se je izvršil v najlepšem miru in red-u. Policijskega motenja ni bilo.

Sovjeti bodo pomagali Franciji v vojni s Hitlerjem?

Senzacionalna izjava francoskega poslanca

Pariz, 24. nov. — Poslanec Leon Archimbaud, poročevalec za zbornični odsek vojnega proračuna, je dejal včeraj v francoski zbornici:

"Kancelar Hitler je kršil versajski pogodbo in sovjetska Rusija nas je obvestila o tem. To je vodilo do sporazuma med sovjeti in Francijo in ta sporazum je jamstvo za mir v Evropi. Sovjetska Rusija ima največjo letalsko floto na svetu in dobro opremljeno armado — in vse to je Franciji na razpolago, če pride do vojne med Nemčijo in nami."

Te besede cikajo na tajno militaristično zvezo med sovjeti in Francijo, vendar natančnega pojasnila še ni. Archimbaudove besede so spravile oficijelne francoske kroge v veliko zadrego, toda nihče noče pojasniti, kaj to pomeni.

Francoska zbornica je včeraj sprejela vojni budžet, ki je največji po svetovni vojni. Budžet znaša 375 milijonov dolarjev.

Ogrska odgovorna za marsejski atentat

Jugoslavija zahteva, da Liga narodov preišče zvezo med ogrsko vlado in hrvaškimi zarotniki

Zeneva, 24. nov. — Jugoslavija je zadnji četrtak formalno predložila Ligi narodov memorandum, v katerem dolži Ogrsko odgovornost za umor kralja Aleksandra in zahteva, naj Liga preišče vso afero. Obdolžitev se opira na XI. člen, paragraf 2, kovenanta Lige, ki določa, da ima vsaka članica Lige narodov pravico opozoriti svet Lige na vsako okolnost, ki vzbudi mednarodne odnose in ogroža mednarodni mir. Zadeva se bo obravnavala na redni seji sveta Lige narodov v prihodnjem januarju in če se svet izreče za preiskavo, bo tedaj imenovana komisija.

Spomenika, ki je dolg dokument, poudarja, da je bil napad na kralja Aleksandra zasnovan na Ogrskem in pod zaščito ter z vednostjo ogrskih vojaških in policijskih oblastnikov; brez te vednosti in zaščite bi bila akcija teroristov nemogoča. Dalje je rečeno v spomenici, da je skoro neverjetno, kakšno gostoljubje so jugoslovanski teroristi uživali na Ogrskem in če civilizirani svet dopusti, da se to nemoteno nadaljuje ali prezre, kar se je doslej zgodilo, tedaj je doba anarhije in mednarodnega barbarstva neizogibna.

Ogrski diplomat, nacionalist Tibor Ekhardt, ki je sinoči prišel v Zenevo, je imenoval jugoslovansko obtožbo "dejanje mednarodnega terorizma, s katerim hoče Jugoslavija zakriti glavni vzrok atentata."

"Namen te note je jasen," je rekel Ekhardt. "Vlada v Beogradu bi rada odvrnila javno mnenja od pravega povičja za umor kralja Aleksandra in uničila moralno integriteto Ogrske. Želim, da se to vprašanje takoj reši."

Cehoslovakija in Rumunija sta odprto podprli stališče Jugoslavije. Grčija in Turčija sta pa izrekli svoje simpatije s tem korakom.

Naciji zatrli katoliško revijo

Berlin, 24. nov. — Tukajšnja katoliška revija "Stimmen der Zeit" je bila ustavljena zadnje dni zaradi članka jezuita Antona Kocha, ki kritizira knjigo "Bajka dvajsetega stoletja", delo dr. Alfreda Rosenberga Hitlerjevega ministra za propagando.

ZADRUŽNA CENTRALA RAZŠIRJA TRGOVINO

Naraščanje prometa jo je prisililo na nakup novih prostorov

Superior, Wis. — (FP) — Tukajšnja zadruga nakupna centrala je bila radi stalne ekspanzije prisiljena poiskati si nove prostore, v katere se je preselila. Kupila je štirinadstropno moderno poslopje, kjer lahko stoji obenem deset truckov in dva železniška vagona v svrhu razkladanja ali nakladanja. Porabni prostor meri 122,000 kvadratnih čevljev.

V centrali dela 60 ljudi in bo njen promet letos znašal okrog dveh milijonov. Ustanovljena je bila 1918 in se razvila v eno največjih trgovinskih organizacij gornjega centralnega zapada. Poleg obstoječih oddelkov namerava odpreti še tri nove — za riže, semena in krmo. Njen oddelek za konzerve je obširen.

Centralna nakupna zadruga in pridružene kooperative se ne razvijajo radi kakšne obširne oglaševalne kampanje kakor to dela privatni velebiznis. Kakovost blaga in pa zmerne cene ter deljenje dobička med odjemalce je najboljša oglaševalna sredstvo.

O velikih oglaševalnih kampanjah privatnega biznisa, ki prodaja svoje znamke in lepe škatle ali zavojce, pravi A. J. Hayes, urednik Cooperative Bulderja, glasila zadrugnega gibanja na zgornjem srednjem zapadu, sledeče:

"Dasi je povprečni individij seznanjen s tisoč in eno idejo o močno oglašanih trgovskih znamkah in patentiranih zavojih z blagom za vsakdanjo porabo, so vse njegove informacije podobne le kupu šare. To radi tega, ker oglaševalec ne govori rad o produktu samem, iz česa je narejen in o njegovih sestavnih delih."

"Zadruga znamka na produktih, ki se prodajajo v zadrugnih trgovinah, ne zakriva nobenih zmazkov, potvorb ali pa krive vage. Ne vsebuje nobenih plačanih in hvalisavih izjav za slabo blago. Pod zadrugo znamko plačat za blago, ne pa za kričavo oglašanje."

Kakor poroča milijonarska revija Fortune, je General Foods korporacija lansko leto potrošila 10 milijonov za oglašanje in prav toliko je znašal njen dobiček. Njeni odjemalci so torej morali prispevati za vsak dolar dobička tudi dolar za oglašanje.

Samuel Insull oproščen

Porota oprostila vso njegovo grupo

Chicago. — Samuel Insull, njegov sin in 16 drugih spekulativ, ki so bili obtoženi, da so zlorabili pošto pri osleparjenju delničarjev Corporation Securities Company za 114 milijonov dolarjev, je bilo v soboto zvečer oproščenih pred čikaškim federalnim sodiščem. Porota, ki se je posvetovala samo dve uri, je zavzela stališče Insullovih advokatov, da je za polom odgovorna depresija, ne pa obtoženci. Insull se bo moral zagovarjati še proti nadaljnjim obtožbam. Prvi proces je trajal osem tednov in stal vlado okrog \$250,000.

Še trije ustreljeni v Rusiji zaradi sabotaže

Moskva, 24. nov. — Nadaljnji trije mohamedanski kmetje iz Uzbekistana so bili obsojeni na smrt in ustreljeni v Taškentu zaradi sabotažiranja bombažnega pridelka. Število eksekutiranih kmetov v zadnjih desetih dneh v omenjenem mestu je s tem naraslo na šestnajst.

Mussolini zahteva razširjeno preiskavo o atentatih

Jugoslovanska nota Ligi narodov razburila Italijo, Ogrsko, Avstrijo in Nemčijo. Italijanski fašistični tisk zahteva, naj se preiskava raztegne tudi na Jugoslavijo, katera "ščiti morilce Dollfussa na svojih tleh."

Jugoslovanska vlada je poslala avstrijske hitlerjevce v Nemčijo

Ogromen vojni budžet Japonske in Francije

Japonska vlada določila čez milijardo jenov za armado in mornarico. Brazilija tudi naroča topove

Tokio, 24. nov. — Japoška vlada je sprejela budžet za prihodnje fiskalno leto. Proračun znaša dve milijardi in 210 milijonov jenov (\$643,662,500) in od te vsote gre ena milijarda in 200 milijonov jenov (okrog \$290,000,000) samo za armado in bojno mornarico. To je največji vojni budžet v zgodovini Japonske. Vlada je sklenila, da si izposodi 700 milijonov jenov za pokritje deficita v budžetu.

Pariz, 24. nov. — Francoska vlada zahteva od zbornice, naj ji dovoli 800 milijonov frankov (okrog \$53,200,000) izrednega kredita za opremo francoske armade z novimi tanki, večjimi in boljimi topovi in s povečanimi vojaškimi zbori. Vlada tudi zahteva podaljšanje obvezne vojaške službe na dve leti.

Stockholm, 24. nov. — Tukajšnje Boforsove tovarne za izdelovanje orožja obratujejo noč in dan. Poleg drugih naročil imajo veliko naročilo iz Brazilije za težke topove v vrednosti 25 milijonov dolarjev.

Prilisk na Olsona, da očisti svojo stranko

Delaški list zahteva od minnesotskega governorja več lojalnosti do farmer-labor stranke

St. Paul, Minn. — (FP) — Organizirano delavstvo ne bo v bodoče mirno gledalo na stare politične manevre governorja Olsona, ki je bil pri zadnjih volitvah ponovno izvoljen kot farmer-laborit s 75,000 večine v eni najbolj vroči kampanji.

Minnesota Labor Advocate, glasilo tukajšnje centralne unije in farmersko-delavske stranke, zahteva od njega — poboljšanje.

"Governor Olson ima priliko, da v prihodnjih dveh letih demonstira svojo lojalnost do stranke in ne samo ob volitvah," pravi ta list. "Pričakujemo, da se bo zdaj zavzel za zgraditev stranke, ki ne bo 60% republikanska, 20% demokratska in 20% farmersko-delavska. To velja tudi za vse uradnike, katere je izvolila farmersko-delavska stranka."

Slučne zahteve prihajajo tudi iz drugih močnih farmersko-delavskih distriktov na severu. Strankin list Independent v Hibingu pravi: "Administracija mora pritiči z očičenjem svoje hiše, in to ne glede koliko bo kričala roparska ganga, da je to igranje politike na račun sposobnosti."

Governor Olson je v preteklosti igral z republikanci in demokrati in jih nastavljal na odgovornih mestih v podpori kakor omenja Labor Advocate. Vsled tega zahteva za očičenje stranke in demonstiranje lojalnosti do nje s strani izvoljenih funkcionarjev.

Republikanci v Milwaukeeju ohranili le repek

Milwaukee. — Pri zadnjih volitvah so republikanci v okraju Milwaukee izvolili le enega državnega poslanca. 14 sedežev so dobili demokratje, 8 socialisti, 2 progresivci, 1 republikanci — repek.

Zeneva, 25. nov. — Ogrska je včeraj naslovila na Ligo narodov noto, v kateri zahteva, da mora jugoslovanska obtožnica priti na dnevni red že ta teden, ko bo svet Lige narodov obravnaval vprašanje posaarskega plebisfita. Italija podpira zahtevo Ogrske.

Dunaj, 24. nov. — Ogrski ministrski predsednik Goemboes je danes prišel nepričakovano na Dunaj na tajno konferenco s kancelarjem Schuschniggom. Vzrok je menda jugoslovanska nota Ligi narodov glede marsejskega atentata. — Avstrijski tisk poroča, da se zbirajo jugoslovanske vojaške čete na ogrski meji.

Berlin, 24. nov. — Nacijski listi apelirajo na Francijo, naj porabi svoj vpliv da pomiri malo entento, predvsem Jugoslavijo, kajti "južnovzhodna Evropa je danes torišče nove vojne."

Rim, 24. nov. — Jugoslovanska nota Ligi narodov, ki polaga odgovornost za umor kralja Aleksandra pred vrata Ogrske in zahteva preiskavo, je razkačila fašistično Italijo. Fašistični tisk naravnost besni proti Jugoslaviji in ji meče rokavico, obenem pa poje slavo "junaški mali Ogrski, ki se je krepko postavila po robu in katera zahteva, da se mora vprašanje odgovornosti za marsejski atentat rešiti takoj."

Italijanski uradni krogi so sinoči izjavili, da Italija stoji na strani Ogrske in bo zahtevala, da se preiskava Lige narodov — če sploh bo kakšna preiskava! — raztegne tudi na Jugoslavijo, katera ščiti na svojih tleh 2000 avstrijskih hitlerjevcev, morilcev Dollfussa, že od zadnjega julija. Dalje bo Italija zahtevala, naj Liga preišče, kdo je postal atentatorje iz Francije v Parizu, da ubijejo Mussolinija in kdo je postal Albance na Dunaju, da ubijejo kralja Zoga, ko je bil tam na obisku. Našteta je še cela vrsta drugih terorističnih zarot in činov iz zadnjih let, katere bi Italija rada imela pojasnjene. . .

Dunaj, 24. nov. — Iz Beograda poročajo, da jugoslovanske oblasti pošljejo avstrijske nacijske, ki so v zadnjem juliju pobegnili iz Avstrije po izjavljenem puču v Jugoslavijo in so bili internirani v Varaždinu, ob koncu tega meseca v Nemčijo. Internirani nacijski, katerih je 1950 — med temi 120 žensk in otrok — odpotujejo 28. novembra v Šušak in tam se vkrcajo na nemški parnik, ki jih odvede po Jadranskem in Sredozemskem morju, skozi gibraltarsko ožino in angleški kanal v Hamburg. Nemški konzul v Zagrebu je trošil dnevno tisoč dolarjev za te begunce, dočim jim je jugoslovanski Rdeči križ dal \$2000 podpore takoj ob prihodu v Jugoslavijo.

Mehika sprejela socialistično šolsko vzgojo

Novi amandment ustave ratificiran in veronauk je odpravljen iz šol

Mexico City, 24. nov. — Novi ustavni amandment, ki določa socialistično šolsko vzgojo v Mehiki in odpravlja veronauk iz vseh šol, je bil ta teden sprejet z ratifikacijo v vseh državnih zbornicah. Nova šolska reforma, ki je izvala oster konflikt s katoliško cerkvijo, je vključena v tretjem členu mehiške federalne ustave.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE

NARODNE POMOČNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene

National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno dravico (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi ne se vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Zanikrna publiciteta

Chicago. — Starokrajski, ljubljanski dnevnik "Jutro" je 9. novembra že tretjič objavil sliko glavnega stana SNPJ v Chicagu z napisom spodaj: Slovenski narodni dom v Clevelandu.

Življenje si je vzela

Lorain, O. — Johanna Janzik, roj. Pogačnik, stara 46 let in doma iz Stare Škofje Loke na Gorenjskem, je izvršila samomor. Bila je članica društva št. 17 SNPJ in zapušča moža ter dve odrasli hčeri.

Rojakinja ubita na cesti

Sheboygan, Wis. — Frances Zore, stara 18 let in hči rojaka Johna Zoreja, je 18. t. m. umrla za poškodbami, ki jih je dobila pri avtni koliziji. Razbito steklo ji je prerezalo žilo na vratu in izkrvavljeno je povzročilo smrt. Njena mlajša sestra Sophie je bila lahko pobita, njena 18-letna prijateljica Mary Hren ima pa prebito lobanjo. Nesreča se je zgodila, ko sta dva avta treščila skupaj na podeželski cesti v gosti megli. Pokojnica je bila rojena v Milwaukeeju in zapušča starše, dva brata in sestro.

Dva nova grobova

Bonnie, Colo. — V tukajšnji okolici je umrla žena slovenskega farmarja Pašića za pljučnico.

Cleveland. — Umrl je John Berovčan, star 73 let. Zapušča sina in pastorka.

Umrl v starem kraju

Chicago. — Mary Videgar je prejela žalostno vest, da je v Brezniku pod Sveto goro pri Vahah umrl njen brat Frank Citar. Tamkaj zapušča staro mater, ženo, tri sinove, šest hčera in sestro, v Ameriki pa dva brata in sestro.

Cleveland. — Dr. Anthony Skur je prejel kablagram, da mu je pred nekaj dnevi umrla mati Marija Skur v Benečiji. Stara je bila 91 let.

Odšel v stari kraj

Milwaukee. — Anton Mali, ki je okrog 25 let preživel v Milwaukeeju in Sheboyganu, je zadnji teden odpotoval v stari kraj, na Vrh pri Trebeljnu na Dolenjskem.

Poroka

Milwaukee. — Mrs. Katie Deliček, znana vdova po Johnu Deličku, se je zadnje dni na tihem poročila v Waukeganu z Mikom Majerjem, ki je doma od Ptuja.

Stalni kupčijski davek v Illinoisu

Springfield, Ill. — Illinoiska državna zbornica, ki je bila zadnji teden štiri dni v izrednem zasedanju, je sklenila z veliko večino, da zakon kupčijskega daveka (sales tax) ostane trajno v veljavi. Ta davek, ki znaša dva odstotka skupička, morajo plačevati trgovci (farmerji so izzeti), toda večina trgovcev odvali to breme na rame odjemalcev.

Načrti za katoliški bojkot Mehike

New York. — Katoliški tednik "The Tablet" piše, da so v teku posvetovanja vodilnih katoliških organizacij v Združenih državah za bojkot mehiškega blaga in turizma. Bojkot bo represalija proti izgonu katoliške duhovščine iz Mehike. Katoliški voditelji upajo, da jim bodo pri tem bojkotu pomagali tudi ameriški protestanti in židje.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Delavska nezavednost

Spring Canyon, Utah. — Pred leti smo v tej deželi uživali takozvano "prosperiteto" in mnogi so mislili, da je ne bo nikdar konec. Ti so se varali kajti kapitalistični sistem ne more dati delavstvu stalnega blagostanja.

Večina delavstva je nezavedna, zato je sledila zavajalcem in jim verjela. Kriza traja že nad pet let in delavstvo živi v pomanjkanju, ker se ni organiziralo, ko je bil čas. Odvisno je od reliefa, vendar še vedno dovoljuje, da ga zavajalci vodijo za nos. Zdi se mi, da bo vzelo še mnogo časa, da se bo delavstvo spametovalo in se strnilo v borbi proti svojim sovražnikom. Ako bi delavska masa mislila s svojimi možgani, bi se uprla in strmoglavila kapitalistični sistem, ki jo drži v suženjstvu.

V slogi je moč, pravi pregovor. Potrebno je, da delavstvo stopi na plan in zahteva svoje pravice. Rešitev je v njegovih rokah, kajti ako se bo zanašalo na druge, bo vedno živelo v bedi in pomanjkanju.

Želim nekoliko opisati Mormonijo, v kateri se nahajamo skoraj eno leto. Mesto Helper, ki je središče premogovne industrije, leži med visokimi hribi in je precej prijazno. Slumskih distriktov, ki jih vidimo v mnogih ameriških mestih, nima.

Gorovja in hribi te države so večinoma goli in pusti. Tu in tam se opazijo borovci, ki zrastejo do višine deset čevljev in se potem navadno posuše, ker jim zemlja ne daje dovolj hrane.

Skozi mesto Helper gre železnica proti Salt Lake Cityju, ki ima precej prometa. Tja vodi tudi lepa tlakovana cesta in poleg je še ena, ki drži v premogovne naselbine. Kake štiri milje od Helperja se nahaja naselbina Peerless, kjer obratuje premogorov pet dni v tednu, toda upošljenih je le okrog 40 rudarjev, ki delajo ponoči in podnevi. Premog je visok tri čevlje in rudarji se morajo plaziti v tem rovu po kolenih. Za sedem ur dela plačajo od \$5.24 do \$5.44 in celo po \$6.44, ampak to je odvisno od dela, ki ga kdo opravlja.

Druga bližnja naselbina je Spring Canyon, v kateri sta dva rova, ki pa zadnje tri tedne bolj šepavo obratujeta in v katerih se prav slabo zasluzi. V rovu št. 1 sem tudi jaz uposlen, a zaslužim sedaj komaj za polento. Upam, da se bo obrnilo na bolje, toda gotov nisem.

Tretja naselbina je Standardville, kjer se obratuje povoljno, noč in dan pet dni v tednu, toda zaslužek je nizek. S plačo, ki jo prejema rudarji za svoje trdo delo, se komaj preživljajo, na kake prihranke pa sploh ni misliti. Dobiček dela le družba in delničarji. Med visokimi hribi so še druge naselbine, male in velike, kjer obratujejo premogovnike in je precej rudarjev uposlenih, ki pa morajo delati za nizke plače. To se godi povsod, kjer ljudje živijo pod sistemom, ki skuša narediti čim več dobička iz delavskih žuljev.

Frank Kroll.

Povest o prefriganču

Milwaukee, Wis. — V neki vasi na Notranjskem sta pred več desetletji živel na svojem domu brat in sestra. Njuna starša sta umrla in zapustila vsakemu polovico velikega posestva. Njuna hiša je stala na lepem prostoru in imela sta tudi prodajalnice tobaka. Samo vrednost njiv, travnikov in gozdov so cenili na sto tisoč goldinarjev. Njive in travnike sta oddajala v najem, zase sta pustila pa le toliko, da sta skromno živela in redila nekoliko glav živine. Bila sta velika skopuha in delavcem sta plačevala manj ko drugi in jih priganjala pri delu. To je bil tudi vzrok, da nista mogla dobiti pridnih delavcev.

Skoro vsi kmetje iz tiste vasi so imeli senožeti visoko v hribih med gozdovi, do katerih so se vilkopta po strminah in katera so bila po deževju vedno razdrta. Vsako leto predno so mogli kositi so jih morali popravljati, drugače niso mogli spraviti sena v dolino. Za po-

pravljanje teh potov je moral dati vsak kmet nekaj delavcev, in ker sta imela skopuha največ parcel, sta morala preskrbeti tudi največ delavcev. Tako se je zgodilo, da je šel na tlako gospodar. Obedi ni imel s seboj in ko so drugi uživali svoj obed, si je on prižgal pipo tobaka in spuščal dim v zrak ter se napram drugim delavcem bahal, kako lepe in visoke smreke poseduje.

Brat in sestra sta bila res bogata, toda bogastva nista uživala. Ona je rodila dva nezakonaka otroka in o tem so jezične ženske govorile marsikaj. Navadno je sestra par tednov pred porodom izginila in nihče ni vedel, kje je pustila otroka. To je seveda prišlo na uho tudi gospodom v farovžu, ki pa so o tem molčali, ker sta bila brat in sestra poznana kot dobra katoličana in sta mnogo denarja darovala cerkvi. Nekega dne pa je bogatin zbolel in izgledalo je, da bo kmalu umrl. Zelel se je seveda spovedati, da mu Bog odpusti grehe in da bo lahko stopil v nebeško kraljestvo. Sestra je poklicala duhovnika in prišel je sam župnik, ker mu je menda dišalo bogastvo. Pri spovedi je bogatin povedal svoje grehe, svoje odnose s sestro, nakar mu je župnik rekel, da mu ne more dati odveze za tako velik greh, če ne zapiše posestva njemu. Bolnik, ki je videl, da se bliža smrt, je bil takoj zadovoljen. Podpisal je listino, ki mu jo je župnik izročil, in potem je dobil odvezo in obhajilo.

Morda ne bi nihče izvedel, na kakšen način je fajmošter dobil veliko premoženje, da se ni neka radovedna ženska vtihotapila v sobo, ki se je nahajala poleg bolnikove in slišala vse, kar je bolnik povedal pri spovedi. Govorica se je po smrti bogatina raznesla po vasi, toda ljudje niso dali mnogo nanjo, dokler ni umrla še sestra, katere premoženje je župnik dobil v svoje roke na sličen način. Vse bogastvo je tako postalo v kratkem času župnikova last. On je potem prodal gozdove za veliko vsoto denarja, si zgradil lep gradič, slekel duhovniško suknjo in se oženil s kuharico in menda še danes tam živi. Na tak način si je prefriganec pridobil veliko bogastvo.

Joseph Ule.

Proslava društvene 20-letnice

Moon Run, Pa. — Društvo št. 88 SNPJ bo praznovalo 20-letnico svojega obstanka na zahvalni dan, 29. novembra. Vse Slovence in Slovenke, članke društva iz bližnjih in oddaljenih naselbin uljudno vabimo, da se udeležijo te proslave. Vse je pripravljeno za to prireditev in imeli bomo izvrsten program. Slišali bomo lepo petje in govornike in prepričan sem, da ne bo nobenemu žal, ki se bo proslave udeležil.

Ne zamudite te proslave, na kateri se obeta mnogo zabave. Pridite, da se bomo skupno veselili, da bo prireditev uspešna.

in zagotavljamo vas, da bomo uslugo vrnil ob slični priložnosti. Na svidenje!

Valentin Koritnik, 88.

Naša Miklavževa prireditev

Milwaukee, Wis. — Odbor Slovenskega doma vabi vse rojake in njih otroke na Miklavžovo veselico, ki se bo vršila dne 2. dec. v Harmonia dvorani, 937 So. 6th st. Kakor je že v navadi vsako leto, se bodo tudi letos delila vsakovrstna darila, to pa se ve, da največ pridnim otrokom. Zato naj pridejo vsi otroci in starši z njimi. Dober prigrizek in vse drugo bo preskrbel odbor. Vstopnina samo 25c za odrasle in 10c za otroke. Anton Tratnik.

Električna centrala človek

Sree in mišice kot proizvajalec elektrike. — Naši možgani, stikalna postaja

Moderna naravoslovna znanost je odkrila zanimivo in važno dejstvo, da je elektrika potrebna za vse življenjske pojave. Že najpreprostejši sestavni deli človeškega telesa, stanice in njih kemični gradbeni delci, so električno nabiti. Mali beljakovinski delci, iz katerih sestojijo stanice, so pozitivno ali negativno nabiti. Čim izpraznijo svoje naboje, izgube svoj pomen za presnovo in za življenjski proces v stanici. Tudi rdeča krvna telesa so električno nabita, kar si lahko dokazemo s preprostim poskusom: postavimo jih v električno polje in bodo začela hipoma rotirati proti enemu izmed obeh tečajev. Prav tako pa vplivajo na vse delovanje naših notranjih organov najmanjši električni nabiti delci, tako zvani joni. Razni joni, ki jih nahajamo v določeni gostoti v krvi, uravnavajo v medsebojni igri vse naše telesne funkcije in imajo pri tem nekako takšno ulogo kakor hormoni in vitamini.

Najintenzivnejši električni pojavi se vršijo v živčevju in mišičevju. Z vsakim gibom povzročijo mišice opazljiv električni sunk in h'čudno, da so tu najprvo doglali ulogo elektrike v našem telesu. Isto pa je tudi z žveci, kar je praktično zelo važno dejstvo. Živec ne moreš kar tako videti, da ti je v mirnem stanju ali deluje. Edini znak njegovega delovanja je električni tok, ki ga proizvaža. Istočasno z dražljivim impulzom, n. pr. s poveljem iz možganov, se razširja v njem kakor v brzojavni žici električni val in te vale je mogoče ugotoviti z občutljivimi instrumenti ter tako kontrolirati delo živčnih nitk, stanje njih moči ali izčrpanosti itd.

Posebno ulogo med "električnimi" organi telesa zavzema sree, ki katerem je že dolgo znano, da proizvaža s svojim delom trajne električne toke, ki jih je mogoče v podobni karakteristične krivulje zabeležiti s posebnimi instrumenti, tako zvanimi električnimi kardiografi. Neredno delovanje, ki zavzema pri raznih boleznih prav značilne posebne oblike, se izraža z nerednim potekom krivulje in lahko si misli-

mo, da je mogoče s tem na preprostem način ugotavljati razna bolezenska stanja. V novejšem času so srčne električne toke napravili s pomočjo mikrofonov in zvočnikov tudi slišne, kar ima velik pomen n. pr. za stalno kontrolo srca med kakšno težko operacijo.

Če so vsi drugi organi bolj ali manj električni, ne morejo v tem pogledu delati nobene izjeme seveda niti možgani. In tudi tu so zgradili instrumente, ki omogočajo kontrolo njihovega delovanja in celo delovanja posameznih njihovih središč, ne da bi bilo treba odpirati lobanjo. Možgani proizvajajo sploh neprestano električne toke, katerih krivulja poteka enakomerno, če jih ne razdražijo kakšen zunanj dražljaj, n. pr. optični ali akustični. Na vsak dražljaj reagira tipična možganska električna krivulja s posebnimi dvigi in padci.

Ker ima elektrika v življenju našega telesa tako veliko ulogo, ni čudno, da je mogoče tudi z dovajanjem električnih nabojev vplivati na organizem. Te resnice se medicinska veda poslužuje že davno v obliki električnega obravnavanja raznih bolezni, n. pr. z električno masažo, diatermijo, električnim obsevanjem s kratkimi valovi itd. V bodočnosti bodo vsi ti načini imeli še neprimerno večjo ulogo nego danes, ko zveze med elektriko in telesnimi funkcijami komaj v principu poznamo, a še ne v vseh podrobnostih.

Končno naj omenimo še to, da je nauk o važnosti elektrike v človeškem telesu v najnovejšem času dobil zanimivo potrdilo s presenetljivim eksperimentom. Če vzamemo pod določenimi pogoji neonovo žarnico v roke, bo zažarela sama od sebe, t. j. pod vplivom električne sile, ki jo centrala človek proizvaža s vsakim svojim gibom. Seveda moramo biti izolirani z gumastimi podplati od tal in se moramo gibati. Električna sila v nas je celo tako močna, da zasveti neonova žarnica od same naše bližine, ne da bi se je dotaknili. Morda ni daleč čas, ko si bomo ponoči svetili z električnimi žepnimi svetilkami, ki ne bodo potrebovale nobenih baterij.

Novi predsednik delav. odbora optimističen

Pričakuje, da bo justični department enorsoral odlok odbora v slučaju Houde Engineering kompanije

Washington. — (FP) — Da nova metla dobro pometa, je znano. Tako nekako je pričel svojo kariero kot načelnik delavskega odbora tudi bogati odvetnik iz Philadelphije Francis Biddle. Proti njegovemu imenovanju je protestirala Pennsilvanska delavska federacija vsled tega, ker je njegova odvetniška firma zastopala razne openšaparske firme — Pennsilvansko železnico, Great Atlantic & Pacific Tea Co. in druge slične korporacije.

Na prvi seji z reporterji je pokazal veliko optimizma o enorsiranju delavskega odloka v zadevi Houde Engineering Co. v Buffalu. To kljub temu, da je justični department položil stvar na polico in ni nobenega sluha o kakšni prosekuciji.

Biddle je rekel, da se popolnoma strinja z omenjenim odlokom, v katerem je delavski odbor postavil princip, da morajo podjetniki priznati le tisto organizacijo v svrhu zastopanja delavcev, za katero se izreče večina. Pravi, da je to po njegovem mnenju pravilna interpretacija točke 7a industrijskega zakona.

Tiskarji proti skebski firmi

Anaconda, Mont. — Organizirani tiskarji so pri državni komisiji za nabavo šolskih knjig vložili protest proti temu, da bi oddala naročilo John C. Winston Co., skebski firmi iz Philadelphije.

"Skebski izdelki so celo še slabši kakor pa v ječah izdelano blago," pravi tajnik državne tiskarske konference Frank J. Finnegan. "Komisija za nabavo šolskih knjig države Arizone je odklonila ponudbo te družbe zgolj iz razloga, ker zasleduje sovražno politiko do organizirane delavstva."

Manevri jeklarskega trsta proti delavcem

Delavski odbor skuša pristati terorizem Jones & Laugh družbe. — Jeklarski trust pripravljen pobotati se z ADE pod svojimi pogoji

Pittsburgh. — (FP) — Rnatej tovarne Jones & Laughlin Steel kompanije v Aliquippa, Pa., Harry Saxer, je na zaslijanju pred jeklarskim delavskim odborom odprto priznal, družba vzdržuje "izvrsten nažni sistem" za trebljenje lincev. Prav nič se ni prijal, ko je na vprašanje o nekak jeklarske unije A. Ogburna to ravnodušno priznal.

Družba je bila pozvana p jeklarski delavski odbor številnih pritožb delavcev p teroriziranju. Do zandjega sa, dokler niso državne avtete razkrinkale njenega infnega sistema, po katerem je šiljala unijske agitatorje v u bolnico s pomočjo okrajnih lasti — dokler ni svet izvedel tej peklenski zaroti, je bila ka delavska unija tabu v njeto varnah. Niti unijski shod seje niso bile dovoljene v quippi.

Zadnje čase je pa zapihal n gačen veter. Po nastopu d ranih oblasti proti družbinemu rozu so se tudi delavci opemili. Od pet tisoč delavcev družbe v Aliquippi jih je v njem mesecu pristopilo v jeksko unijo štiri tisoč.

Na zaslijanje pred jekladelavski odbor je unija pripela dolgo vrsto prič — delavcev so pričali o terorizmu. T družba ni skušala niti zani Njen odvetnik je skušal pri diskreditirati, češ, da so državljanji, ker imajo kazen rekorde za seboj. Ampak v selbini kot je Aliquippa, v teri je bila Jones & Laugh vsaj do nedavna absoluten spodar in je še tudi v veliki ri, "nezaželjenega" človeka hitro doleti kazen, ker so ok ne in mestne oblasti le lutk jeklarske družbe.

Predsednik družbe Hacket je kazal osuplega nad eksist njem špionažnega sistema o terem je rekel, da je bil uk zadnji mesec. Vsaj odbor je gotovil, da v aliquippski toveč ne obstoji. Zdi se pa, c superintendent Saxer bože učen od predsednika družbe.

On je načelniku odbora niku W. P. Stacyju rekel, d je družba pripravljena pogujati z zastopniki delavcev, p pripravljena skleniti pogod jeklarsko unijo ali jo prizna.

Nekaj sličnega ima v ro tudi U. S. Steel korporacij je, kakor poročajo iz Washi na, pripravljena pobotati Ameriško delavsko federac Predložila ji je nekakšno s za "industrijsko premirje določa priznanje jeklarske je, izključuje pa sklenitvne pogodbe. Zastopnik larskega trsta pravijo, da načrt pripravljenih sprejeti jeklarskih podjetij.

William Green je to sken vrgel, ker jo smatra le za nevriranje. Načrt namre znava tudi manjšinske sk — kompanijske unije — kot vomočne zastopnice delav Federacija kaj takega oč ne more podpisati, ker bi si zadržnila zanjko na vratu. tem bi ne mogla nič insis na priznanje le tiste organ izacije v svrhu zastopanja delavcev, za katero se izreče večina. Pravi, da je to po njegovem mnenju pravilna interpretacija točke 7a industrijskega zakona.

Minimalna mezda za rel delavce odpravljena

Chicago. — Relifna kot za državo Illinois je odp minimalno mezdo za relfna v državi. Minimalna me bila 30 centov na uro. T meni, da odslej bodo pla manj.

Ali ste že naročili Pro to ali Mladinski list svo prijatelju ali sorodnik domovino? To je edini trajne vrednosti, ki g mal denar lahko pol svojcem v domovino.

Zlata rezerva vlade je bila zadnje dni premeščena v Denver iz San Francisca. Slika kaže, kako straže čuvajo zlato ob odhodu iz Californije.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

20 DNI PO ATENTATU

ni potujejo in se dogo-
—Českoslovaški zuna-
minister Beneš napovedu-
da bo leto 1935 kritično:
iti se bo treba ali za mir
za vojno

ko je mesec dni, kar je
Marseillu izvršen atentat
Aleksandra? Kaj se
dalo ta mesec?

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

je planila v svet vest o
je planila v svet vest o
je planila v svet vest o

atentator. V štirinajstih dneh je francoska policija dognala, da je atentat delo Paveličeve skupine, atentator sam pa je bivši makedonski terorist Vladimir Georgijev Cernozemski, ki je bil pred leti že v Bolgariji obsojen zaradi dveh političnih ubojev, a je bil kasneje pomilošen. Njega, znanega nasilneža, ki so se ga baje celo sami hrvaški paveličevci ogibali, je makedonska teroristična organizacija poslala za instruktora v taborišče na Janka Puzti. Od tam je skupno z nekaterimi drugimi teroristi —med njimi je bil tudi Pospišil, morilec lastnika zagrebškega časniškega koncerna Tonija Slegla—odpotoval sredi septembra v Švico in Francijo z nalogo, da izvršijo atentat na kralja Aleksandra. Atentator Georgijev je bil po atentatu ubit, večino drugih njegovih pajdašev pa je francoska policija aretirala v različnih obmejnih mestih, preden so pobegnili v Švico in Italijo. Francoska policija je tudi zvedela, da se glavna voditeljka teroristov Pavelić in Kvaternik nahajata v Italiji. In ker so dobitelj izpovedali, da so dobili ukaz za atentat od Paveliča pismeno, je francoska policija zahtevala aretacijo Paveliča in Kvaternika, zlasti še, ker ima dokaze, da se je mudil Pavelić nekaj dni pred atentatom osebno v Marseillu, da je torej sam organiziral atentat. Italijanska policija je res aretirala Paveliča in Kvaternika v Turinu, ni pa pripustila do njih delegata francoske policije, da bi ju zaslišal. Zdej je francoska vlada zahtevala izročitev obeh aretirancev francoski policiji. Italijanske oblasti zdaj sklepajo, ali morajo ali ne morajo izročiti oboje aretirance. Odločitve še ni, a skoraj gotovo je, da ju ne bosta izročila.

Tako je zapletena zelo vidno v to zadevo tudi Italija.

Toda Italija se trudi, da ne bi padel nanjo noben madež. Njeno obnašanje je precej drugačno od obnašanja Madžarske, ki je zapletena v atentat vse bolj, ker je dognano, da so atentatorji prispeli v Francijo naravnost iz Madžarske, in sicer do Švice s pravnimi madžarskimi potnimi listi. Šele v Švici so dobili od Paveličevega delegata—najbrž Kvaternika—ponarejene českoslovaške potne liste, Italija je po vladnem predsedniku Mussoliniju, senatu itd. izrazila sožalje jugoslovanski vladi zaradi atentata in ko je jugoslovanska križarka "Dubrovnik" peljala domov kraljevo truplo, je italijanska mornarica poslala "Dubrovniku" naproti skupino bojnih ladij, ki je spremljala "Dubrovnik" skozi italijansko morje, na pogreb sam pa je poslala Italija več zastopnikov. Madžarska pa je dosledno molčala, otepal se je v politično ozadje atentata. Mala antanta in Francija pa zahtevata, da se atentat razčišči do zadnjega dna: da se ugotovi, kdo je moralno in gmočno podpiral teroriste, kdo je tisto politično ozadje atentata. Mala antanta in Francija zahtevata razčiščenje in uničenje te teroristične organizacije. Francija je zagrozila Italiji, da spravi zadevo pred Ligo narodov, če ne bo Italija izročila Paveliča in Kvaternika ter s tem ovirala preiskavo. Države balkanskega spoznanja so prav tako sprejele sklep, da zahtevajo razčiščenje in uničenje teroristične organizacije ter zagotovijo svet o trdni povezanosti vseh držav, ki so balkanski pakt podpisale. Goemboes je hotel iti intrigrat tudi v Berlin, a so mu povedali, da ni čas zato in da se še ne misli zblizati z Italijo.

Sprico vsega tega je razumljiva beseda českoslovaškega zunanjega ministra Beneša, ki je edini javno priznal, da je položaj v Evropi zelo resen. Na seji praške poslanske zbornice 6. novembra je v svojem govoru dejal minister Beneš, da nič ne prikriva, da je položaj resen in da bo leto 1935 odločilno: Evropa se bo znašla na razpotju in odločiti se bo morala: ali vojna ali mir. In zaključil je: Pripravljeni moramo biti za vse morebitnosti!

Takšen je položaj in Beneš je bil od vseh evropskih državnikov edini, ki je javno priznal, kako mračna je najbližja bodočnost.

Naročite Mladinski list, naj boljši mesečnik za slovenske mladino!

obdobje vodile do ognja, ki bi zagril vso Evropo.

Aretirani atentatorji v Franciji izjavljajo baje, da so bili izžrebani za atentat. Kdo je žrebal? Baje polkovnik Perčević, ki živi na Dunaju, ima tesne zveze z avstrijskimi monarhističnimi dnevniki "Reichspost" in komisarjem za propagando v Avstriji, polkovnikom Adamom, torej z ljudmi in krogi, ki so blizu avstrijske klerofašistične vlade. Na zahtevo Francije je bil Perčević aretiran, pa spet izpuščen in spet aretiran. Zdej zahteva Francija njegovo izročitev. Tudi o tej izročitvi še ni odločitve. Najnovejša vest pa pravi, da so avstrijske oblasti omogočile, da je neki Perčević prijatelj pobral iz Perčevićevega stanovanja vso korespondenco in papirje, nato pa izvršila preiskavo, ki seveda ni ničesar našla.

Tako je zajela atentatska zadeva tri države, sosede Jugoslavije: Italijo, Madžarsko in Avstrijo, torej tri države, ki jim daje smernice sam Mussolini...

In že se je začelo romanje državnikov teh držav. Ker Mussolini nikoli ne potuje izven Italije in ker lepo zmerom ostane v ozadju, romajo in morajo drugi k njemu. Te dni je bil pri njem madžarski vladni predsednik, general Goemboes. Kaj sta govorila, tega širša javnost ne ve. Komunikacije pripoveduje, da je ostalo razmerje med Madžarsko in Italijo nespremenjeno in da sta Mussolini in Goemboes govorila o kulturnih stikih itd. Gotovo pa je, da sta govorila predvsem o položaju, kakršen je nastal po atentatu in o tem, kako se ravnati spriči očitkov mednarodne javnosti glede atentata.

Goemboes je ob tej priliki obiskal tudi Vatikan, pač pa zato, da je govoril s papežem samim, kaj misli on, veliki zaščitnik Habsburžanov in skrivni pobornik ideje velike avstrijske katoliške države pod žezlom katoliške dinastije habsburške.

Ko je potoval v Rim in ko se je vračal, obkrožal se je Goemboes ustavil na Dunaju, kjer je imel konferenco s kanclerjem Schuschniggom in znanim zunanjim ministrom Berger-Waldeneggom. Prinesel jima je sporočila Mussolinija.

Sredi novembra pa poromata v Rim k Mussoliniju Schuschnigg in Berger-Waldenegg. V teh romanjih je Schuschnigg verni Dollfussov naslednik. In če se bo ravnal po svojem predniku, se bo oglašal tudi pri papežu ali pa bo vsaj prisostvoval kakšni maši v Vatikanu...

Tako potujejo državniki v obiske k zavezniškim državam, tako romajo kakor so romali državniki leta 1918 in 1914.

Mala antanta in Francija pa zahtevata, da se atentat razčišči do zadnjega dna: da se ugotovi, kdo je moralno in gmočno podpiral teroriste, kdo je tisto politično ozadje atentata. Mala antanta in Francija zahtevata razčiščenje in uničenje te teroristične organizacije. Francija je zagrozila Italiji, da spravi zadevo pred Ligo narodov, če ne bo Italija izročila Paveliča in Kvaternika ter s tem ovirala preiskavo. Države balkanskega spoznanja so prav tako sprejele sklep, da zahtevajo razčiščenje in uničenje teroristične organizacije ter zagotovijo svet o trdni povezanosti vseh držav, ki so balkanski pakt podpisale. Goemboes je hotel iti intrigrat tudi v Berlin, a so mu povedali, da ni čas zato in da se še ne misli zblizati z Italijo.

Sprico vsega tega je razumljiva beseda českoslovaškega zunanjega ministra Beneša, ki je edini javno priznal, da je položaj v Evropi zelo resen. Na seji praške poslanske zbornice 6. novembra je v svojem govoru dejal minister Beneš, da nič ne prikriva, da je položaj resen in da bo leto 1935 odločilno: Evropa se bo znašla na razpotju in odločiti se bo morala: ali vojna ali mir. In zaključil je: Pripravljeni moramo biti za vse morebitnosti!

Takšen je položaj in Beneš je bil od vseh evropskih državnikov edini, ki je javno priznal, kako mračna je najbližja bodočnost.

Naročite Mladinski list, naj boljši mesečnik za slovenske mladino!

Laži in bajke o grozodejstvih v Asturiji

V času, ko so v Asturiji trajali boji med revolucionarnimi delavci in oboroženo silo, so razširjali reakcionarni listi, zlasti taki v inozemstvu, strašne vesti o grozodejstvih, ki naj bi jih zakrivilo uporniki. Nekatere vesti so bile tako fantastične, da je človek s količjak zdravimi možgani mora takoj uvideti, da gre za proste izmišljotine, brez vsake podlage in da so jih razširili gotovi krogi namerno, samo zato, da oblatijo delavce, da jih prikažejo kot rojene zločince in krvočelne zverine.

Med tem je že španško časopisje samo te vesti odločilno zavrnilo. Dne 21. oktobra n. pr. je dnevnik "La libertad" priobčil razgovor z neko vplivno osebo, ki se je pravkar tedaj vrnila iz Asturije in je na licu mesta opazovala ves potek dogodkov. Ta oseba pravi, da so se res izvršila nekatera dejanja, ki bi jih mogli smatrati za grozodejstva, toda gre le za posamezne primere, ne gre, da bi na podlagi teh primerov ocenjevali obnašanje in zadržanje delavcev-revolucionarjev. Ljudje, ki naj bi jih bili revolucionarji umorili, kot akof iz Ovieda, nek mož po imenu Pedregal in cela vrsta inženirjev, so vsi živi in zdravi.

"Heraldo de Madrido" je naslednje dni poročal, da so vesti o grozodejstvih revolucionarjev plod propagande, ki hoče s pretiravanjem zastrupljati vodnjake, in da predstavljajo posamezni primeri vandalstva v resnici samo redke izjeme. V svrhu podkrepitve te svoje trditve se sklicuje omenjeni list na izjavo nekega poslanca iz vrst konservativne republikanske stranke, Ferdinanda Castillejo, kateri je bil tam osebno priča dogodkov. Podobno izjavo je podal tudi general Lopez Ochoa, ki je sam vodil operacije proti revolucionarjem v Asturiji.

Popolnoma izmišljene in zlagane so vesti, da bi bili revolucionarji križali otroke državnih uradnikov, jim iztikali oči in podobno.

Revolucionarji so se borili proti svojim nasprotnikom z orožjem v roki, z ujetniki pa so lepo ravnali.

Podobno so zavrnila laži, ki so bile razširjene o revolucionarnih delavcih tudi ostali vseskozi reakcionarni listi. Ko je vlada javila, da je ukazala obsipati upornike z bombami iz letal, da vojne ladje obstreljujejo pozicije revolucionarjev pri Gijonu z granatami najtežjega kalibra in da so bile poslone v boj legije afriških črncev iz Maroka, je pač maraško domneval, da se bodo delavci kruto maščevali in na ta način vrnilo milo za drago. Pa se niso, ker kot kulturni ljudje niso niti mislili na to, da bi ubijali nedolžne, neoborožene ljudi. Take izjave španških listov ne dopuščajo nobenega dvoma o tem, da so vesti o grozodejstvih nesramno obrekovanje, ki so ga gmožni samo ljudje, kateri so hoteli na ta način onečastiti spomin moždelavcev, ki so se borili za svoje pravice in ideale proti ogromni premoči. Zdi se, da so nekateri podobnih vesti o grozodejstvih revolucionarjev za potrebno, da s tem opravijo oficijelno priznana grozodejstva, ki jih je zakrivila španška vlada s tem, da je dala ukaz za bombardiranje

Skupina modistinj iz New Yorka, ki so zagrozile s stavko.

delavskih naselbin, rudnikov in človeških prebivališč iz letal in s topovi in ki je poslala v boj bataljone črncev, kateri so kot necivilizirani ljudje znani po svoji okrutnosti in so tudi v resnici poklali na stotine delavcev-ujetnikov, česar ne zanikajo niti vladna poročila.

Taka je resnica o delavski revoluciji v Španiji. Bilo bi vsakakor preveč, ako bi kdo zahteval, da jo tudi ljubljanski "Slovenec" pove svojim čitateljem. Zakaj tudi naj bi dementiral prvotno priobčene vesti o grozodejstvih delavcev-revolucionarjev, ko pa se tako lepo skladajo z njegovo razlago marksizma, ki spreminja delavce—v zmateralizirano žival.

Delavci, sedaj vsaj veste, s kom imate opravka.—D. P.

Brodivja balonov v stratosferi

Registrirani aparati namestu balonov s posadko

Iz Moskve poročajo, da je tamošnja vremenslovna postaja spustila v stratosfero dva balona brez posadke, ki pa sta bila opremljena z merilnimi aparati. Dosegla sta višino 28.000 m.

Po večjih ali manjših uspehih, ki jih je doseglo v zadnjih letih raziskovanje najvišjih ozračnih višin z baloni s posadkami, je videti, da prihaja doba, ko bodo ta raziskovalna dela brez nevarnosti za človeška življenja opravljali spet registrirni baloni. Ni dvoma, da je ta metoda poleg tega, da ne ograža človeških življenj, neprimerno cenejša nego ekspedicije z velikimi baloni, a obnem je tudi znana stvar, da se morejo mali registrirni baloni dvigniti dosti višje nego baloni s posadko. Kar se pa tiče opazovanj in meritev je odvisno samo od uporabljenih instrumentov, da dajo pravilne rezultate kakor instrumenti, ki delujejo v balonih s posadko pod kontrolo človeških oči.

Vse te stvari so dale raziskovanju stratosfere pobudo, da se bo v juniju prihodnjega leta organiziral "mednarodni mesec za raziskovanje stratosfere". Te znanstvene prireditve se bodo udeležile skoraj vse dežele severne poloble. S stotin vremenslovskih postaj bodo v tem mesecu spustili roje registrirnih balonov v ozračje, da bi do-

bili na ta način čim obsežnejše opazovalno in primerjalno gradivo. Pri tem množestvenem poskusu bodo po vsej priliki v obsežnejši meri uporabili novo metodo, po kateri javljajo registrirni baloni opazovalec na zemlji sami stanje svojih merilnih instrumentov s pomočjo majhnih oddajnih postaj na kratke valove. Doselej so morali registrirni balon po njegovem zapetnem pristanku na zemlji šele poiskati, da bi lahko pregledali zabeleže njegovih instrumentov. V zadnjem času so to metodo popravili v toliko, da so instrumenti, ki je dosegel balon zaželeno višino in se avtomatično razpeli, padli na zemljo s pomočjo padal iz rdeče svile, ki jih je bilo videti daleč naokrog. A seveda je bila tudi ta metoda draga, saj so postali balonski plašči na ta način neparabilni za nove poskuse in mnogo padal z dragocenimi instrumenti se je vendarle izgubilo. Zato so že pred leti v Rusiji poskušali registrirne balone, tako zvana "stratosferna grezala", ki so stanje svojih instrumentov javljala brezžično že med poletom. Po pristanku teh balonov tudi ni bilo tako težko najti. Ta čas delajo velike poskuse s takimi baloni v Ameriki in se jim obnašajo prav tako dobro kakor svojčas Rusom.

SAMEMU SEBI SIN

Thomas Stearns, lastnik cele vrste pomembnih finančnih podjetij v Chicagu, je pred nekaj časom izgubil svojo ženo. Ker je njegov sin padel 1917 na francoskem bojišču in se je ostareli mož že pred leti spri s svojimi sorodniki, je ostal sam na svetu. Nekega dne te samote ni več prenesel in je sklenil, da se poroči. Izbral si je vdovo svojega sina in ker v Ameriki ni zakona, ki bi prepovedoval takšno zvezo, sta stopila s 30 letno lepo žensko kmalu pred oltar. Š to poroko pa je nastala zamotana situacija, ki jo skušajo zdaj rešiti ameriški listi. Predvsem je postal 60 letni bankir s to poroko samemu sebi sin, saj je mož svoje snanhe. Še bolj čuden je postal položaj njegove druge žene, ki se lahko imenuje tačča gama sebi, dočim je pokojna prva žena napredovala do čina matere svojega moža. Prava zmošnjava pa bo nastala, če se iz tega zakona rodi kaj otrok. Ti otroci bi bili potem vnuki svojih staršev.

Božič v Jugoslaviji

Tri božična odplutja parnikov potom

JUŽNE PROGE

"solčna stran Atlantika"

NARAVNOST V JUGOSLAVIJO

Saturnia—7. decembra. Pripluje v Dubrovnik 21. decembra

Mimo Genove—15 ur do Jugoslavije

REX 1. decembra
CONTE DI SAVOIA 14. decembra

Poslužite se in izkoristite NOVO ZNIŽANO IZLETNO CENO, ako ostanete v Jugoslaviji samo 15 dni. Cena je za TJA IN NAZAJ le 1/3 višja kakor pa stane vožnja samo v eno stran, v evropsko luko.

Za rezervacijo se obrnite na pooblaščenega zastopnika, ali pa na

333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

ITALIAN LINE

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Ko so vrtali šaht v Voreuxju, so morali zgraditi dvojen opaz: gornjega v usipljivem pesku in beli lovljici, ki sta mejila na apnenec in bila preprežena z razpokami, polnimi vode kakor goba; nato pa spodnjega prav nad ležišči premoga samega v rume-nem pesku, ki je bil droban kakor moka in je tekla kakor voda; tu je bil "hudournik," tisto podzemeljsko morje, strah premogarjev s severa, morje z burjami in brodomi, nepozna-no morje, ki mu ni bilo moči premeriti dna in ki je valilo črne valove več ko tri sto metrov pod zemljo. Navadno je opaz dobro izdržal ogromni pritisk. Nevarno je bilo zanj le pose-danje sosednjega ozemlja, ki se je rahlalo za-radi opuščenih izvoznih rogov, ker so se le-ti neprestano zasipali. Zaradi tega sesedanja skal so nastajale razpoke, ki so se polagoma širile do gred ter jih sčasoma upogibale in po-tiskale v notranjščino šahta; in prav v tem je bila velika nevarnost, ki je grozila s sesutjem in poplavo ter s tem, da bi se napolnil rudnik z ze-meljskimi plazovi in da bi ga preplavila voda.

Suvarin je zajahal odprtino, ki jo je sam izžagal, in opazil, da je pri petem prehodu opaz zelo močno poškodovan. Razpirali so se napeli in stopili iz okvirov, mnogo jih je pa celo skočilo iz opor. Voda je zelo pronicala skozi špranje in tekla v curkih med mašili iz okatra-njenega prediva. Tesarji, ki se jim je hudo mudilo, so zabili v kote le železne kotnike in še to tako površno, da jih niti niso pritrdili z vsemi vijaki. Očitno je bilo, da je moralo biti za gredami med peskom v "hudournik" močno gibanje.

Tedaj je Suvarin s svedrom odvil vijake kot-nikov tako, da je bilo treba le močnega priti-ska in bi vse iztrgalo. To je bil blazno drzen posel, med katerim bi bil kdo ve kolikokrat skoro omahnil in strmoglavil vznak sto osem-deset metrov do dna. Moral se je držati za hrastove spredovne drogeve, za tramice, ob ka-terih so drsli koši; tako viseč nad praznoto je potoval od prečke do prečke, ki so bile v enakih razdaljah povezane med seboj, se plazil, sedal, se upiral le s komolcem ali pa s kole-nom ter hladno preziral smrt. Sapica bi ga bila prevrnila, trikrat se je ujel, pa ni zadrhtel. Najprej je tipal z roko, potem je delal; kadar je zgrešil, je prižgal vžigalico med temi lepljivimi tramovi. Ko je odvil vijake, se je lotil lesa samega; nevarnost je bila zdaj še večja. Iskal je glavno gredo, tram, ki je nosil druge tramove, lotil se ga je z vso besnostjo, vrtal, žagal, tanjšal je, da bi zmanjšal njego-vo odpornost, medtem ko so ga curki, ki so vrel iz lukenj in špranj, slepili in močili ka-kor leden dež. Dve vžigalici sta mu ugasnili. Vse so bile zmočene, bila je noč, globoka, brez-danja temota.

Zdaj ga je zgrabilo. Dih nekoga nevidnega ga je omamljal, črna groza te jame, v kateri je bila ploha, ga je gonila v pobesnelo uniče-vanje. Navalil je na slepo na opaz, udarjal je, kjer je mogel, vrtal, žagal, kakor bi si hotel tak-koj vse podreti na glavo. In to je delal tako žolčno, kakor da boče z nožem v telo živega bitja, ki ga črti. Naposled je ugonobil to zlo-čestno voreuxjsko žival z zmerom zijajočim žrelom, ki je požrla že toliko človeškega mesa. Slišalo se je, kako gloje njegovo orodje, hrbte-nica se mu je sločila, plazal je, se spuščal, se spet vzpenjal, držeč se, kakor da se godi ču-dež, v tem neprestanem nihanju, v tem poletu nočnega ptica med tramovjem v zvoniku.

Nezadovoljen s samim seboj se je nato po-miril. Mar se to ne da opraviti hladnokrvno? Ne da bi hitel, se je oddahnil, splezal nazaj v

jašek in zatrpal luknjo s klado, ki jo je bil iz-žagal. Dovolj je bilo. Ni jih hotel opozoriti s preveliko škodo, ki bi jo skušali takoj popra-viti. Žival je dobila rano v trebuh in se bo šele videlo, ali bo dočkala večera; s tem ji je pa tudi vtisnil znamenje zato, da bodo prepla-šeni ljudje vedeli, da ni poginila naravne smr-ti. Skrbno je potem zavil orodje spet v suk-njič in počasi plezal po lestvah navzgor. In ko je prišel iz jame in ga ni nihče videl, se ni niti spomnil, da bi se šel preobleč. Ura je bila tri. Razkoračil se je na cesti in čakal.

Ob isti uri je vzemirnil Štefana, ki ni spal, rahel šum v gosti temi izbe. Razločil je tiho dihanje otrok, smrčanje Bonnemortovo in Ma-heujkino, a poleg njega je Jeanlin žvižgal ka-kor na flauto. Brez dvoma je sanjal, obrnil se je, tedaj pa je spet zašuštel. Bila je slama-njača, nekdo je skušal tiho vstati. Mislil je, da je Katarini slabo.

— Ali si ti? Kaj pa ti je? Je tiho vprašal. Nihče ni odgovoril, slišalo se je le, kako dru-gi smrče. Pet minut se ni nič ganilo. Potem pa je spet zašuštel. Zdaj je natanko vedel, da se ne moti, šel je preko sobe in iztezel roke predse, da bi otipal posteljo na nasprotni stra-ni. Zelo je osupnil, ko je našel dekleta sede-čega. Zadrževalo je sapo, bdelo je in prisluš-kovalo.

— Nu, zakaj se ne oglasiš? Kaj pa vendar delaš?

Naposled je rekla:

— Vstajam.

— Ob tej uri vstajaš?

— Da, delat grem v jamo.

Štefana je presunilo, sedel je na rob slama-njače, a Katarina mu je hotela pojasniti vzrok. Preseda ji živeti v brezdelnosti in venomer prenašati očitačo pogled; rajša se izpostavi nevarnosti, da jo bo Chaval doli osuval; in če mati ne bi hotela sprejeti denarja, nu, saj je že dovolj stara, da se postavi na lastne noge in si sama kuha juho.

— Pojdi proč, oblekla se bom. Pa nič ne po-vej. Kajne da boš tako dober?

A ostal je kraj nje, prijel jo je okoli pasu in jo ljubkaval, ker je bil žalosten in ker se mu je smilila. V srajcah, privita drug k drugemu na robu tega ležišča, ki je bilo še toplo od no-čnega spanca, sta tako čutila toploto njune gole kože. Katarina se je najprej zganila, kakor da se mu hoče iztrgati, potem pa je jela čisto tiho jokati ter je sama objela Štefana krog vratu in se stiskala k njemu v objupnem obje-mu. In tako sta sedela brez poželenja, le pre-teklost njune nesrečne ljubezni, ki ji nista mogla zadostiti, je živela v njima. Ali je res za zmerom končano? Ali se ne bosta nekoga dne upala ljubiti, zdaj ko sta bila svobodna? Samo malo sreče bi jima bilo treba, da bi raz-pršila sram, to zlovoljnost, ki ju je ovirala, da se nista združila zaradi vseh možnih misli, ki jih niti sama nista jasnno razbrala.

— Lezi, je zašepetala. Nočem prižigati, da se mati ne zbudi... Čas je, pusti me.

Toda Štefan je ni poslušal, tesno jo je priže-mal k sebi, srce pa mu je bilo neskončno ža-lostno. Zaželel si je miru, vroče je zahrepenel po sreči; v mislih je videl, da je oženjen, da živi v snažni hišici in si želi samo to, da bi oba v njej žvela in umrla. Zadovoljen bi bil s samim kruhom, pa najsi bi ga ne bilo za dva, da bi ga bilo le kosček zanjo. Čemu vse drugo? Ali je življenje vredno kaj več?

Zdaj je ona iztegnila gole roke.

— Prosim te, izpusti.

V prekipevačji sreči ji je šepnil v uho:

— Čakaj, s tabo pojdem.

(Dalje prihodnjik.)

"Toti hram sta spovala Martin in Minka Cvetko v letu Gospoda 1897."

Rogatemu petru se je vdala ključavnica, po kleti je zagrmelo. Polovnjaki so šepetali gazdi, ko jih je božal po trebuhih, v katerih je vrelo vino. Na hrastovih gantarjih molčita v kotu dva starca, ogromna lagva do stropa. Črne brade mahu ju preraščajo; skrit ogenj iz prej-šnjega stoletja.

Skozi kletno okence se plete kita svetlobe in obseva alegori-jo, urezano v hrastovo dno: roz-ga z grozdem obložena se sple-ta ob dogah v venec. V sredi dviga Janez Krstnik sodu do vrha vinsko čutaro. Curek lije iz nje in pada v kelih svetemu Martinu, ki poleg kleči, pol gol v presekkanem plašču. Spodaj stoji Martinova gos in z odpr-tim kljunom lovi kaplje, ki pa dajo iz kupe vinskemu patronu. V vencu med grozjem se čita v starinskih oglatih črkah: "O-csa usmili se zame 1838."

V sobi nad kletjo je Ivan po-magal Minki odpreti okna. Na železnih križih za polkami so viseli netopirji. Eden je prhlil v Minko. Stresla se je nad gnu-som in blede kriknila. Ivan ga je v poletu zgrabil in vrgel skozi okno. Odprla sta z mahom zalo-ženo omaro, na tla so se vsipa-la jabolka. Minka je vgriznila in Ivan si je na nožu pomolil dišeč režej. Prešerno se je za-vrtela v starinski naslanjač, pre-vlečen s črnim usnjem in obit z belimi glavicami. Med hrusta-njem je kazala v kot na sliko v pozlačenem okviru: "To so ma-min ujec Božidar. Bili so dekan pri Veliki Nedelji, potem pa so prišli za prošta v Ptuj. Našo ma-ter so radi imeli in zapisali so jim gorice. Tu so nekaj radi sedeli in molili bjevri". Za hip je pomislila, skočila k Ivanu in mu ovila roke v belih rokavcih okrog vratu ter tiho šepetala: "Ti naš Ivan... ti moj..."

Prvič ga je poljubila kakor stari ljudje, ko se poslavljajo ali umirajo. Usteca je pritisnila Ivanu najprej na levo lice, da jo je on poljubil na desno. Od devi-ške strasti omamljena je še si-rotica zadela z nosom v njego-ve brčice, poljubljajoč ga na le-vo. Onemogla, trepetajoča v na-valu krvi je obležala Ivanu v ro-kah, šopek rož... Prošt je črno gledal z zlatega okvira, konja sta s kopiti tolkla skozi okno. Pod njima je zaropotalo. Spom-nila se je matere in stekla; po stopnicah v klet se je lovila z rokami za zid, pred očmi ji je plesalo.

Stric so sedeli na gomtarju. Pred alegorijo na sodu je gorela sveča kakor pred oltarjem in jim obsevala krstnega patrona. Po mahu so se z lagva cedile srebrne kaplje, dve, tri so stare-mu spoleze po bradi. Lica so mu gorela v ognju, ki si ga je nalival iz ročke, oči so bile mo-drejše od hčerinih.

Kakor zloži lastovka krila, mu je hči rahlo sedla na kolena, ta je dvignil roko in udaril po sve-tem Martinu na dnu: Znaš, kaj je tu notri? Tisto leto smo ga nalili, ko smo tebe dobili. Na, pij, sladko ko mleko!

Nastavil ji je kakor otroku. Prazno je požirala ali pa sta ji morda ušli dve kapljici... za u-panje in ljubezen. "Ivan je že-jen!" je zažvrgolela. "Na pij!" mu je polno roko natočil iz lagva. Hčeri je šepetal: "Veš, kdaj bomo ga pili?" Ivan je odmaknil vrč in potegnil v ušesa. "Ženin..." je pojačano šumel odmev iz prazne majolike. Nekaj je še dahnila staremu v brado. Ivan si je pri vratih pri-žgal cigareto.

Ko so zapregli, je zaklenkalo v kapelici pod gozdom, milo za-pelo v Svetinjah in gori v Jeru-zalemu. V dolino jih je vlekel bel trak ceste. Z nebes je sijala rimska cesta in romala z njimi na jug. Stari je poslušal šume-nje Minkinega letnika, potem se mu je glava zgrudila v brado. Ivan je poljubljajl Minko.

Neka dama ustavi na cesti stražnika.

"Tale gospod z avtom vozi ne-prestano za mano. Ne morem se ga otresti. Mislim, da mora biti pijan ali pa blazen".

Stražnik gleda damo. Dolgo jo gleda. Od nog do glave.

Potem reče:

"Menda je res".

ZA DELOM V AMERIKI

Križev pot mladega inženirja, ki je iskal kruha in sreče onstran morja ter se naposled vrnil do-mov

V dunajski Uraniji je preda-val te dni inž. Ernest Weise o križevem potu, ki ga je moral prehoditi, da je našel v Zdru-ženih državah nekaj dela in za-služka.

Prišel je tja l. 1930, ko so bili časi prosperitete že davno proč. Toda Weise se ni dal položiti na tla, zgrabil je pač za vsako prili-ko, da bi zaslužil kakšen dolar. V prvih tednih se je v New Yor-ku oglašil pri 128 posredovalni-čah za delo. Nikjer nič. Končno je akademskemu inženirju z baklihi uspelo, da je dobil mesto kot navaden delavec v neki livar-ni. Ta služba je trajala komaj eno uro. Spet se je pričel lov za kruhom. Po velikih naporih je dobil zaslužek kot liftboy. Sreča se mu je nasmešnila in ga je spravila od tu na lepoto mesto v velikanski tvornici za kovinsko pohištvo. Pol leta je robotal ob tekočem traku, na kar so ga po-stavili celo v konstrukcijsko pi-sarno. Tedaj so lepi časi hipoma minili tudi za to tovarno, Weise je moral kot tujec prvi na cesto. Mahnil jo je v Chicago, kjer se je brez uspeha poskušal kot a-gent za električne sesalnike pra-hu. Postal je zasebni šofer, nato pomivalec krožnikov v nekem hotelu, "dekla za vse" v sumljivi gostilni, zidarski vajenec, de-lavec na železniški progi. Po e-nem letu je imel pasjega življe-nja zadosti in je 1931 deželi ne-omejenih možnosti obrnil hrbet. Pri tem je pripomnil, da je Wei-se inteligenten človek, ki se zna obrniti povsod in se prilagoditi vsakim razmerah. Kako je šele z neštevilnimi lovci za srečo, ki se spuščajo v obljubljeno deželo

onkraj morja brez trdnih cev, brez prilagodljivosti rebiti celo brez vsake sp-sti!

Nadarjen posnemov Grem zadnjič po cesti ustavi dvanajstleten fa-nagovori me: "Gospod, če mi daste larja, bom pa naprav-tako kakor kokaš." "Prebrisan si videti," vim, dasi prav za prav vedel, kaj misli. "Prav znaš kokodakati, ali ne?" Tedaj me zaničljivo in pravi: "Kaj mislite, da se otročarijami ukvarja-ste," doda zmagovalno, žrem."

Ako nameravate iti

Jugoslavi
toda potuje z vso udobno
Havra s orjanskimi French
ekspresnim parnikom

"PARI"

15. decembra—9. m.

"ILE DE FRAN"

29. decembra—19. jan.

Hitra vožnja. Izvrstna pa-
Kramo kabine tretjega razreda
ali štiri "caba". Svetovno-
cena kuhinja. Vino se servira
pri vsaki jedi. Vse prilago-
eno za vsakega. Vse prilago-
eno za vsakega.

Za nadaljnja poizvedila in va-
prijave na:

LEO ZAKRAJ

General Travel Service

302 East 72nd Street

New York City

SLOVENIC PUBLISHING

Travel Bureau

216 West 18th Street

New York City

French Lin

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročni Prosveta stane za vse enako, za člana ali članice \$6.00 za eno leto. Ker pa člani še plačajo pri ascementu \$1.20 za teden, se jim šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tedni moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilajte k moji naročnini od sledečih član družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča de

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na želje tudi vse ustmenk pojasnila

Franjo Veselko:

MARTINOV SOD

Stric Martin so obhajali svoj god vsako leto v goricah v vinskem hramu. Visokošolec Ivan že dolgo, od birme ni bil nič pri njih, ker se je njegova mati spr-la nekaj zaradi podedovanja in ga ni pustila iz mesta na počit-nice. Njihove Minke že ni videl od birme. Takrat mu je pri obe-du skrivaj pod mizo dala vse bonbone, ki jih je dobila od bo-tre, on pa ji je nasukal okrog prsta nit, na kateri se je zibal debeli rdeči balon, ki pa ji je ušel iz rok in skozi okno zletel nekam pod oblake. Pisma mu je začela potem pošiljati, včasih priložila cvet primule, v zadnjem celo svojo sliko s srčno željo, da ji mora on dati svojo.

To je razmišljal Ivan s posta-je k stricu Martinu na obisk. Po vzoru študentov vseučilišča ti-štega leta je nosil brado in škor-nje, da je bil bolj kmet kakor gospod iz mesta.

Sprejeli so ga lepo. Minka ga je čakala na dvorišču. Krog nje so tekali golobi in kokoši ter po-birali zrna, ki jih je trosila iz kolarice. Ivan vidi, kako ji bela golobica sedi na rami in obču-duje biser v uhanu. Na dlani drži goloba. Gruleč napihuje ko-vinsko zeleni vrat in ji kla-nja. Z velikimi očmi je preletela

Ivana od pet do glave in mu dala roko. Nežno je stisnila goloba k licu: "Glej mojega..." in vščip-nil jo je s kljunom v ustnico. Zardela je kakor jagoda in zbe-žala. Golobi so prhnili na stre-ho in se klanjali Ivanu.

Pri obedu je bila zamišljena in je stresala svetle kodre, da so se ji vsipavali po vratu za nedrija. Stara dekla Lucija je še cmavkala, ko so stric vstali od mize. Minka je počasi dvignila trepalnice, zavrtela po robu skle-de zajemalko, da je zadela Iva-na v nos, še preden se je vzravnal nad krožnikom. Drug druge-mu sta se zarežala z nasmehom.

Pred pragom je stal zaprežen voz, na njem mehki sedež na je-klenih peresih. Mati Mina so za-daj v seno založili polno košaro dobrot, ko je pritekla Minka. Stric Martin so jo vzeli s seboj za grizdico. Na vozu se je prešer-no zavrtela, plava dečva se ji je razpela kakor pavji rep. Meh-ko se je vsedla Minka med mo-ška. Dve, tri gube so obsedele na Ivanovem škornju.

Vozili so po trgu med hišami. Konja sta tolkla z nogami po sencah, ki jih je metalo toplo jesensko solnce z južnega neba.

Stric so privezali vajeti na ro-čico in si prižgali viržinko. Ivan in Minka sta se zamislila drug v drugega; ona se je toplo na-slonila Ivanu na rame. Svitla škornja sta nemo občudovala

vitki nogi v svilenen floru. Ni-sta se upala bližati majhnim čev-ljčkom. Nekaj časa so govo-rili le njim umljivo govorico, škorenj je tiho poslušal, potem ga je mehko pobožala njena no-ga.

Privzili so do kapelice ob gozdu. Okrog nje je železna o-graja, za steklom v oltarju pla-va Marija skozi oblake; Mariji-no vnebovzetje. Pred sveto po-dobo sta moška dvignila klobu-ke, Minka se je pobožno pokri-žala.

Konja sta se sama ustavila, Ivan se je spomnil, skočil je z voza in zaprl zadnje kolo. Vozili so po klancu navzdol. Z bregov se je hrkal lapor, izpod njega se je sipal na dan beli pesek ne-kdanjega panonskega morja, ki se je razlivalo tod. Ivan je sunil cokoljo izpod kolesa in ko je sto-pal na voz, je videl, kako se je Minki izpod krila smejal snežno-beli rob čipk in ji objemal ko-lena. Zardel je in videl njene zamaknjene oči.

Pod goricami sta si konja od-počila pod visokim križem. Spom-nil: nekoč se je tu zvalil na voznika sod vina in ga zmečkal: "Bog, usmili se ga!"

Med vejami starega oreha so jih molče pogledala s sivimi ok-nicami zaprta okna. Njihov vin-ski hram. Kdor božji gre mimo po cesti ali stopa v klet, prebira plave črke nad železnimi vrati: